

Glazen muurtjes

COColumn door Joep van Zijl

Ooit liepen ze letterlijk en figuurlijk de vrijheid tegemoet. De duizenden Oost-Duitsers, die na jaren van repressie onder de communisten, vaak voor het eerst een kijkje aan de andere kant van de muur kwamen nemen. Hun verwachtingen waren hooggespannen. Want hoe moest het zijn om niet uit drie maar ruim twintig soorten kaas te kunnen kiezen? Hoe zou een leven zonder angst voor de Stasi voelen? En wat betekent het nou eigenlijk om echt in vrijheid te leven, denken en doen?

Inmiddels zijn we twintig jaar verder en veel Oost-Duitsers heel wat illusies armer. De muur bleek namelijk een hardnekkige scheiding die uit veel meer dan beton, prikkeldraad en wachttorens bestond. Voor de dagelijkse normaliteit van onvrijheid kwam bovendien voortdurende onzekerheid in de plaats. Wie alleen deze zin leest, zou kunnen denken dat het hier om de coming out van een jongen of meisje gaat.

Want was het na je coming out niet heerlijk om je echt helemaal vrij te voelen en zonder steeds om je heen te hoeven kijken een gaycafé binnen te stappen? Was het niet prettig eerlijk te kunnen zijn tegen familie en vrienden? En was het niet fijn om net als die Oost-Duitsers uit twintig soorten kaas (veel jongens of meiden) te kunnen kiezen in plaats van je tot drie soorten (die eerste geheime liefdes) te beperken?

Het staat buiten kijf dat de ingemetselde jeugd van een Oost-Duitser er totaal anders uitzag dan het geheime leven van een jonge homo of lesbo in Nederland. Toch kent de emancipatie van een homo en lesbo veel meer overeenkomsten met de val van de muur dan je in eerste instantie zou denken.

Want net zoals de Ossi's voor de val van de muur, hadden ook de homo's en lesbo's voor hun coming out een publiek en privaat leven. En de periode erna wordt zowel voor Ossi's als homo's en lesbo's opgevolgd door een periode van voortdurende onzekerheid. Leuk dat jullie er nu bij horen zeiden veel Wessi's. Maar toen de euforie van de hereniging voorbij was, werden de Ossi's vooral als een duur blok aan het been van de oude welvarende Bondsrepubliek gezien.

'Goed dat je ervoor uit durft te komen dat je homo of lesbo bent,' merkten veel vrienden en wellicht ook je ouders destijds op. 'Doe nu maar weer gewoon,' was vaak de zin die daarop volgde. Of: 'Vertel het liever niet aan je oom Peter. Die heeft het namelijk niet zo op homo's.' Of dat ook gold voor je klasgenoten of collega's moest je op dat moment nog ondervinden.

En net zoals de Oost-Duitsers, die vol verwachtingen aan een vrij leven begonnen maar zich ook vaak tweederangs burgers voelden, merken ook de uit de kast gekomen homo's en lesbo's, dat er nog steeds heel wat glazen muurtjes bestaan. Nadeel van deze onzichtbare barrières is dat ze veel lastiger op te heffen zijn. Want hoe bewijs je dat jij die betere baan niet kreeg omdat je baas half dronken tijdens een personeelsuitje vertelde dat hij niets van flikkers moet hebben. En hoe reageer je op al die afkeurende blikken als jij en je vriend of vriendin op het station innig afscheid nemen?

Gelijkheid op papier is immers wat anders dan gelijkheid in het alledaagse leven. Toch gloort er hoop. Want net zoals veel Ossi's voelen ook veel homo's en lesbo's zich nu vrijer dan twintig jaar geleden. Af en toe tegen een muurtje schoppen en volhouden dus. En vergeet er in de tussentijd vooral niet zoveel mogelijk van te genieten.